

איצר "תהלות ישראל"

פנינים שנלקטו מתוך דברי הגדה צ' דתהלות ישראל שליט"א (מתוך מה שכבר נדפס בדפוסים וקונטרסים, וגם מתוך שאר השיחות) הערה כלילית בנוגע לכל המאמרים
 כדאי לקרוא כל המאמרים וידר טעמים א כי בכדי שיחיו מקליטים ונושנים וידר לתוך הלב בכדי שיהי ישפיע וישפיל את הגמגומא לא דו בקריאת הדברים פשוט א ילבד וכן כי מפעם השמיע מתישנים הריבה דברים שלא מרגישים בפעם הראשונה. ואת למדועי שבמילות ששה הדורות מנצאים בם דברים שבבר דרו מילות חושנים וגם דברים חושנים וגם אלה הדברים השנים הרבה מיום נעברו מחדש וקבלו פנים חדשות ולכן כדאי לקרוא עוד פעם גם את המאמרים החושנים, כי באלה הדברים מתקיים שמה שאתחיל לשבחי יתירה כל אמן שיהאדם חוזר עליהם מוצא בהם טעם חדש, כפי שמעיד המסין בס"ד.

לתשומת לב הקוראים המאמרים על הפרשה או המועדים גם הם דברים כלליים שנוגעים תמיד ולכן אפשר וכדאי לקרואם גם אחרי הפרשה או המועד.

גליון פ' תרומה תשע"ט

להערות ולתובנות לפנות בטלפון: 02-537-5704 פקס 02-650-1067 או בבהמ"ד "תהלות ישראל" רח' יצחק נפתא 17 ירושלים בארה"ב 917-873-1181 347-885-7700

אפשר לשמוע שיעורי מורינו הרב שליט"א בקול הלשון בארץ ישראל 03-617-3001 ואח"י להקיש לאדיש 3-4 - ללה"ק 5-4-5-1 → בארצ"ה 02-5276-14581 (972) מא"י 0527614581 או דרך האימייל שלו laufer6@neto.net.il מי שרוצה לקבל דף השבוע וכן המאמרים או הקונטרסים שלנו בדואר נא להתקשר לי' לויפער מרח"ל 527614581 (972) מא"י 0527614581 או דרך האימייל שלו laufer6@neto.net.il
 אפשר לשמוע שיעורי מורינו הרב שליט"א בקול תהלות ישראל מספר קבוע 02-544-0-544 בארה"ב 718-770-3678

גליון השבוע - שנה ח' גליון י"ט

חדש! מהיום אפשר לתרום גם ע"י נדרים פלוס מספר טלפון 03-763-0585 קוד טלפוני 2218 או ע"י קשר קהילה מספר טלפון 073-275-7000 קוד 4336

אוצר הפרשה

"ויקחו לי תרומה"

י'דוע קושיית המפרשים (עי' אלשיך הק' ושלח"ק וכל"י ועוד) למה לא כתוב ויתנו לי תרומה, ויש ליישב על פי מה שכתב בשל"ה הק' (...) עצה טובה לגבי מצות צדקה שתהיה נעשית בלב שלם ובשמחה שלא ירע לבו של אדם כשמוציא ומחסיר מכספו לתת להזולת¹, ועל כן עצה היעוצה לזה הוא שיפריש האדם מקודם את כסף מעשרו וישים את המעשר בכיס מיוחד (לפני שיזדמן לפניו העני ליתן לו צדקה), ומעתה כשיגיע ליתן הצדקה כבר לא ירגיש שמחסיר איזה דבר משלו כי הרי זה אינו שלו וכבר מופרש הוא מנכסיו ממילא, וכך יהיה קל עבורו לתת לו מהכיס ההיא בלב טוב ובשמחה, עכת"ד.
 וי"ל שזה מה שרמז הכתוב כאן באמרו "ויקחו" לי תרומה לשון קיחה ולשון הפרשה (כמו שפירש רש"י שתרומה לשון הפרשה) כלומר שקודם כל יפרישו ממנום ויקחו אותו לצד אחר בנפרד מכל שאר רכושם ורק אח"כ ימסרנו להגבאי צדקה, ובזה יתקיים מאת כל איש אשר ידבנו לבו שיוכלו לתת בלב טהור ושמח בנדבת לבם ורק אז תקחו את "תרומת" כל' מה שכבר מופרש עבורי מקודם².

עוד יש לתרץ הקושיא (למה כתוב לשון "ויקחו" לי תרומה) ולא בלשון "ויתנו" (לי תרומה)) בעוד אופן שכאן הקפידה תורה שתהיה הנתינה על דרך שאיתא במשנה (אבות ג' ח') תן לו משלו שאתה ושלך שלו, והיינו שידע האדם שכל הרכוש שיש לו הרי זה פקדון והוא אינו הבעל הבית על רכושו כי לד' הארץ ומלוואה, אלא שהפקיד ד' ית' אצל האדם רכוש מסויים ונתן לו תפקיד מה לעשות עם זה כגון לחלק לעניים וכדומה.

וכמו משרת של בעל הבית שמחלק משל בעל הבית צדקה לעניים שהוא רק עושה מה שבעל הבית מצוה אותו ולכן לא יעלה בדעתו להתפאר ולהתגאות ולומר שהוא מפרנס את העניים מכיון שהוא יודע שהוא לא הבעלים על הכסף ושהוא רק עושה שירותו עבור הבעל הבית (וכמו

מעשה קוף בעלמא), וכמו כן לא יעזי המשרת למנוע לך.

מליתן לעני כשהבעל הבית מצוהו, (ועי' מה שכתב האור החיים הק' על הפסוק (דברים ט"ו ז) כי יהיה בך אביון וגו'), ובאופן כזה אין המשרת נקרא נותן אלא שהוא לוקח את הכסף של הבעל הבית מכאן ומעבירו ונותנו לכאן, וכן הוא בלשון בני אדם כשבעל הבית אומר למשרתו שיושיט לו איזה חפץ מביתו יאמר לו קח לי את זה הנה, מה שאין כן כשאדם מבקש מהשני שיתן לו מתנה משלו לא מתאים לומר בלשון קח לי את זה אלא תן הפקיד אצלו רכוש מסויים ונתן לו תפקיד לחלק ממנו לצדקה, ומעתה מובן למה כתוב "ויקחו" ולא ויתנו כדי לרמז להנותן שיתן בצורה כזאת וכמבואר.

והנה כשנעשה המצוה בצורה זו בלי גאווה והתנשאות אזי יש למצוה זו הדרגה המעולה, ועי' מה שכתב בספר ארחות צדיקים (שער השני שער הענוה) שמעשה קטן של העניו מתקבל לפני ד' ית' אלף ידות יותר ממעשה גדול של הגאווה, ע"ש, ורק שנעשית המצוה בלי גאווה אז היא ראויה לבנות ממנה משכן להשראת שכינה כי כמו שאין השכינה שורה אלא על מי שיש לו מדת הענוה כמו שכתוב (ישעיהו נ"ז ט"ו) "אשכון ואת דכא ושפל רוח" וגו' וכן אמרו חז"ל (...) שהמתגאה כדוחק רגלי השכינה ואין אני והוא יכולים לדור ביחד, כך גם כן כסף שניתן עם גאווה אין השכינה שורה בה (כי כח הפועל בנפעל), ומכיון שכל מצות עשיית משכן היא רק למטרה זו של השראת השכינה כמו שכתוב (שמות כ"ה ח') "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" לכן הקפידה תורה על תנאי זה שנתנת התרומה לנדבת המשכן תהיה נעשית בלי שום תערובת גאווה והתנשאות והוא רמוז בתיבת "ויקחו" וכנ"ל.

ומהאמור יש ללמוד דרך קלה איך לגשת גם לכל שאר המצות בלי גאווה והתנשאות והיינו שיירגיש האדם שהוא אינו עושה אלא שירות לאדונו לד' ית' וכמעשה קוף בעלמא שהרי גם בכל דבר יש לומר שאתה ושלך שלו ומידך נתנו

והמתבונן ביותר עומק יבין עוד יותר מזה שגם השירות שהוא עושה גם כן איננו הוא העושה בעצמו אלא כל הכח שיש באדם לעשות ניתן לו מאת ד' וכן כל הרצון והחשק שיש לו לעשות הכל ניתן מאתו ית', ועל כן אין לו באמת במה להתגאות³.

והרי זה דומה למי שמינוה המלך להיות השומר על הונו ורכושו, והנה כאשר אנשים באים לראות כבוד עשרו של המלך והרי הוא עומד שם ומתגאה ומתפאר ומתכבד בכבודו של המלך ואומר לכולם ראו כל הרכוש הזה שאתם רואים שלי הוא, נמצא שהוא גוזל כבודו של המלך ולוקחו לעצמו, וכמו כן הוא הדבר הזה ולכן אמרו חז"ל (...) שכל המתגאה הרי הוא כדוחק רגלי השכינה, שהרי הוא כאלו מוציא את הבעל הבית מביתו ואומר שזה ביתו שלו, וכאשר יתבונן המשכיל בכל זה היטב הדק יבין את גנותו וטעות המתגאה ויהיה נבזה בעיניו ונמאס להתגאות עוד.

והנה אם כן צריך להבין מהו החלק שנשאר להאדם שהוא עושה ועל מה מקבל האדם שכר מאחר שאינו עושה כלום⁴.

אך התשובה לזה הוא שהקב"ה נתן להאדם את הרצון בתוך לבו לכל מה שמבוקש מהאדם בעבודת ד' ית' בכדי שיזכה לחלקו בעולם הבא, אמנם ביחד עם זה נתן לו יצר הרע שמבלבל דעתו ומסיתו שלא להיות מונהג מרצון הטוב שבלבו ושלא יפנה אליה אלא מציע לו סחורות אחרות ומפתה אותו שבכך ירויח עולם הזה ומכניס לו בלבו משיכה לעולם הזה ולכל המסתעף.

והרי זה דומה לילד שהולך ברחוב ואוחז תמיד ביד אמו וע"י כן הוא שמור ואינו ניזוק מכל אסון בדרכים, אמנם ישנם ילדים טפשים שהם עוזבים ידי אמותם וע"י כן הם ניזוקים, אבל היעלה על דעת הילד שלא עזב יד אמו שמגיע לו שכר על מה שלא עשה כטפשות הילד השני שהתנתק מיד אמו וניזוק, בודאי שלא שהרי הוא מסתכל על הילד השני כטפש ומסכן⁵ גדול שלא

¹ שאינו מסרב ולא מעלה בשליחותו להיות המעכב, אדם כזה יתכן גם עשיית הדבר פשוט ללא פועל ובידו.

² ולפי זה נמצא שתיבת ויקחו עם תיבת לי (שלומדים מה שצריך לשמי, כמו שפירש רש"י) שייכים זה לזה כאמור כי ענין לשמה שייך רק כשהוא באופן של קיחה כזכור, כי אם ירגיש האדם שהוא העושה והוא הנותן הרי זה יהיה פוגע בהלשמה.

³ מכיון שבאמת הכל נעשה על ידי ד' ית' ואפילו הרצון לבחור בטוב מכניס לנו ד' ית' בלבנו.

⁴ והרי כל משרת הבריאה היה כדי שנרויח את השכר בכח עצמינו כדי שאלו שרואים את השכר (מה שד' ית' מעניק להנשמות בעולם הבא) נהמא דכסופא, ואם סוף כל סוף נעשה הכל שלא על ידינו הרי זה שוב נהמא דכסופא.

⁵ ובה מובן מאוד מה שלמלך המלך מתאר תמיד את החוטא

¹ שעצם העשיה שאדם מיזי ידו ועושה הרי זה בא מאת ד' ית' שהוא לבדו עושה לכל המעשים ובאותו רגע ד' ית' מיזי את ידו וכן בכל דבר ודבר.

² ועל פי ענין זה המבואר כאן יש להבין מה שמצינו כאן במצות המשכן שציותה תורה שתהיה נעשית לשמה כמו שכתוב רש"י לפרש ויקחו לי הדיינו "לשמם", והנה יש להבין שהכוונה היא לעשות דבר דבר דהיינו רק לשם שמים בלי שום תערובת מחשבה עצמית, וזה אמר שלכאורה זה היה מעל בעל האדם והשגתו, כי על פי הטבע אין לאדם רצון לעשות דבר שלא יהיה לו מזה שום ירווח לא בזה ולא בלא, (ועי' בהרחבה במאמר "לי לשמי") אמנם להאמור יש לומר שאחרי שהאדם יקיים התנאי הראשון דהיינו שידע שהוא אינו עושה אלא כמעשה קוף בעלמא וד' ית' הוא העושה ורק שד' ית' זיכהו להיות המשרת להוציא רצונו ית' לפועל על ידו ומה שהוא עושה הרי זה רק

³ אע"פ שכאן פשטון הלשון קאי על הממונים המקוחים, אבל בכל זאת מליון שפאי הוא הציווי על המצוה שיש לכל איש לתת אם כן היה לו לדבר ישר על הנותנים ולומר ויתנו וגו'.

⁴ וכך לא יעבור על מה שכתוב (דברים ט"ו י') "ולא ירע לבבך בתתך לר' וגו' וגם כן לא יעבור על עבירה של עשיית מצוה שלא בלשמחה ובטוב לב וכמו שכתוב בתוכחה (שם י"ח מ"ז) "תחת אשר לא עזבת את דם אלקיך בשמחה וטובט לב וגו'".

⁵ ובה יתורץ גם כן למה בתחלת הפסוק כתוב "ויקחו" לשון נסתר ובסוף הפסוק כתוב "תקחו" לשון נוכח, כי ויקחו וגו' בתחלת הפסוק קאי על כל האנשים שהם יקחו את תרומתם לצד א' (לכיס שמויעד לצדקה כנ"ל), ומה שכתוב בסוף הפסוק תקחו וגו' קאי על הגבאי צדקה, וכאלו פונים להגבאים ואומרים להם שבני ישראל יקחו ויפרישו וכי ואח"כ אתם תקחו (כלומר תקבלו) את זה מהם).

השכיל להיות מונהג על ידי אמו אלא עזב אותה, וכמו כן הוא הדבר הזה.

והנה לפי האמור מובן שלפי שורת הדין לא מגיע להאדם שכר על מה שהוא עושה שהרי הקב"ה מנחה אותו בכל מה שעליו לעשות ומשפיע לו הרצון הטוב וכו"ט.

אמנם מכיון שסוף כל סוף נתן לנו ד' ית' המסית שהוא היצר הרע שמנסה לבלבל דעתינו שלא ללכת אחרי הטוב והחיים ואנו צריכים להאבק עמו על כך, על כן בעבור זה משלם לנו ד' ית' שכר גדול, ואע"פ שלפי שורת הדין והיושר לא מגיע לנו שכר כי סך הכל כל בר דעת יכול להבין מעצמו שאין שום סיבה ושכל לשמוע בקולו המטופש, אמנם בכל זאת הקב"ה מעניק לנו עבור זה שכר כאלו היה מגיע לנו באמת.

והרי זה דומה לאב שמלמד את בנו ומסייע לו להקשות איזה קושיא והבן צריך רק להשלים את המשפט שאביו מלמדו כדי להקשות הקושיא, ובכל זאת האב מחשיב את זה כאלו הבן הקשה (את הקושיא) בכח עצמו ומעניק לו עבור זה שכר גדול (אע"פ שעל פי שורת הדין לא מגיע לו עם כל זה) מחמת גודל אהבת האב לבנו הרי הוא מחפש סיבה כדי להטיב לו עבודה ולכן הרי הוא מחשיב את זה כאלו הבן מעצמו הקשה את הקושיא ונותן לבנו שכרו משלם.

כך הקב"ה מתנהג אתנו וזה מה שכתוב בפסוק (תהילים ס"ב י"ג) "ולך ד' החסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו" ופירושו במפרשים שמה שד' ית' משלם לנו שכר הרי זה חסד חינוך אלא שהקב"ה מחשיב כאלו (מה שהוא ית' עשה) הרי זה מעשהו של האדם, ולפירוש זה האות כ' של כמעשהו הוא כ' הדמיון כלו' כאילו זה מעשהו).

ובזה יובן איך יוכל האדם להגיע לעשות כל המצוות בלי גאווה והוא ע"י שיחשוב על ענין זה האמור ושה"ז דומה להמשלה נ"ל עם הילד, ויחדיר את זה תמיד ללבו עד שלא יסיח דעתו מזה כלל ובמיוחד לפני שנגש לעשות מצוה ובה יעלה כל מצותיו לדרגא גבוהה פי אלף פעם ממה שהוא בלי זה כמבואר בשם הארחות צדיקים הנ"ל.

שהולך אחרי עצת יצרו בלשון סכל כי הרי זה באמת הטפשות היותר גדולה וכך אמרו חז"ל אין אדם חוטא אלא אם כן נכנס בו רוח שטות, ע"כ.

וכמו שכתב רש"י (דברים ל"ו י"ט) על הפסוק "נתתי לפניך הברכה והקללה וברחת בחיים למען תחיה אתה וזרעך" ופירש רש"י באדם האומר לבנו בחר לך חלק יפה בנחלתי ומעמידו על חלק היפה ואומר לו את זה ברור לך וכו', ע"ש.

וזו היכול האדם להשיג יותר כאשר יתבודד מאנשי העולם שנתפסים בהשקר של היצה"ר, וזה ענין התבודדות המוזכר בספ"ק ומהשלה"ק והאר"י הק' שצריך האדם לעשות יום או איזה זמן פעם בשבוע שיתבודד בינו לבין קונו ויפרוש מאנשים ובהזאת האפשרות מאוד ועיקר ענין זה הוא להיות מופרש מכל מחשבות, ולחבש בשם א' מהצדיקים שאמר שם יתבודד ל' יום מכל אדם מובטח שיעשה תשובה, ויובן על פי האמור שהאמת נמצא טבעי בלב האדם אלא הטלבוים באים מהשפעת הסביבה ועל ידי כן נכנס בו השקר ומבטל ממנו האמת ומרחיקו ממנה, והענין בזה הוא שכאשר האדם לא יהיה מושפע בשום דבר מרוחות זרות של יצר הרע הנושבות ומסתובבות בכל מקום בעולם, אש"י תחיל להרגיש את האמת שנמצא בלבו מתחת יצירתו וזהו הבורא ב"ה ומה שלמדו המלאך בעמי אמת כל התורה כולו על פי האמת, וע"י כן ללבו יבין את האמת ושזה הוא רצונו האמיתי בתוך לבו ושב ורפא לו.

^א שהרי כוונת הלשמה שצריך כאן שונה מהלשמה שצריך כותב הגט לכוון שהוא הלשמה והאשה וכן בספר תורה (שצריך הכותב לכוון) לומר קדושת ספר תורה וכן בעוד מצוות, ששם הוא רק ענין של כוונה ומחשבה, ושייך לצוות לאדם לכוין זאת במחשבתו, אבל כאן מה שאמר הפסוק "ל"י לשמי בתרומה, על כרחך דהיינו שצריך ליחד לבו לתת לשם שמים בלי פניה אחרת, שהלא אין כתוב לשם מצות בנין המשכן אלא לשמי, דהיינו לשמה.

^ב ויש להוסיף לבאר למה נקט בלשון "השליך" ולא אמר נתן

"ל"י לשמי" (רש"י)

ויקחו לי תרומה, פירש רש"י "ל"י לשמי, וכן בהמשך הפרשה כתוב ועשו לי מקדש ופירש רש"י לשמי, והנה כאן הוא המקום היחיד שהקב"ה ציוה בפירוש שצריך שיהא לשמה.

ולכאורה קשה הלא בכל המצוות המטרה היא להגיע ללשמה כדאיתא בחז"ל ומה ההדגשה במצוה זו, ועל כרחך צריך לומר שכאן הכוונה לשמה הוא לעיכובא (שאין בזה ההיתר שיש בכל המצוות שלעולם יעסוק אדם בתורה ומצות שלא לשמה וכו'), אבל יש להבין מדוע בדוקא בתרומה למשכן הכוונה של לשמה מעכב.

ועוד לכאורה קשה איך התורה הק' דורשת מכל אחד ואחד מישראל שיהא כוונת נתינתו לשמה"י, שהרי ענין לשמה הוא נגד דרך הטבע כי טבע של האדם הוא בדרך כלל שכל דבר שהוא עושה הוא רק כדי להרויח מזה משהו, וא"כ יש להבין איך יתכן לצוות לכל אחד ואחד מישראל שיהיה תיכף ומיד במדריגה זו לתת תרומה בדרגה של לשמה גמור.

ובכדי לבאר ענין זה יש להבין דברי הכתוב במשלי (...) "אמת קנה ואל תמכור" שמקשים העולם שכיון שאמר אל תמכור ואין מי שימכרנו אם כן מאיפה אפשר לקנותו.

ונקדים לפרש מה דאיתא בחז"ל (פרד"א פרק ג"ג) שהקב"ה שאל את מדת האמת אם לברוא את העולם, וענתה לו מדת האמת אל יברא שכולו מלא שקרים, מה עשה הקב"ה לקח אמת והשליכו לארץ הה"ד (דניאל ח) "ותשלך אמת ארצה" ע"כ, והנה בפשטות משמעות הדברים הוא שהקב"ה לא ענה לה שום תשובה לטענתה, וידוע הקושיא דאם הקב"ה לא רצה להתחשב עם מה שענתה האמת אם כן מדוע שאל אותה בכלל, ופירושו על זה שבאמת קבל ד' ית' את טענתה ומה שנאמר שהקב"ה השליך את האמת, הכוונה הוא שלכן השליכה לארץ (לעולם הזה) כדי שיהא בעולם הזה גם אמת, וע"י זה יוכל לברוא העולם כיון שיש בו כבר האמת"י.

והנה האדם הוא עולם קטן ועל כן כל מה שיש בעולם יש בתוך האדם גם כן, ועל כן כמו שיש

בעולם גם מדת האמת אע"פ שכולו מלא שקרים, כמו כן באדם אע"פ שכולו מלא שקרים מחמת החומר המנגד להאמת מכל מקום יש באדם כח הנשמה הטהורה שנתן בו הקב"ה שהיא חלק אלוה-ממעל ומכוחה יש לכל אדם בתוך לבו מדת האמת.

והנה יסוד זה (שנמצא אצל האדם בעומק הלב האמת) כבר מבואר ברמב"ן הידוע לגבי מצות אהבת ד', במה שכתב לתרץ הקושיא איך אפשר לחייב את האדם לאהוב את ד' שהרי זה דבר התלוי בלב והרי אי אפשר לאדם לכוף את לבו לאהוב איזה דבר מה שאין להלב אהבה לכך בטבעו כמובן, ואם כן איך אפשר לאדם לקיים מצוה זו מכח ציווי וחיוב.

ועל זה כתב הרמב"ן שבאמת נמצא בלב האדם מטבעו אהבה לד' ית' אמנם מה שאין זה מורגש להאדם הוא מכיון שהכניס בלבו אהבות זרות לענינים גשמיים של העולם הזה לכן נעשה אהבה זו מכוסה בעומק לב ושאר האהבות מכסות אותה ולא יוצאת לגלוי, ועל כן המצוה היא לסלק את הכסוי מהלב ע"י מניעת שאר האהבות ואז ממילא יתגלה האהבה שבלבו לד' ית', עכדה"ק.

ומדבריו יש ללמוד שכמו כן הוא בכל המדריגות הרוחניות (בדברים שתלויים בלב) שהאדם צריך להגיע אליהם שהקב"ה נטע אותם בתוך לבו מכח נשמתו כי בלי זה לא שייך שיכוף האדם את לבו לכך, ועל כן עבודת האדם הוא רק להביאו מן ההעלם אל הגילוי וכמו כן הוא לגבי מדת האמת כמו שתבאר לעיל ועל כן אם ירצה האדם ויחפש את האמת בכל כחו ימצא את האמת שבתוך לבו, אמנם כשהאדם מכניס את השקר של העולם הזה לתוך לבו הרי הוא מכסה את האמת שבקברו ועל ידי זה הוא מפסידה והרי זה כאילו מוכרה ומחליף את האמת שכבר קנה בהשקר של העולם הזה העלמא דשקרא.

וזה מה שמזהיר הפסוק "אמת קנה" כלומר שעליך לגלות ולהוציא לאור את האמת שהקב"ה העניק לך בתוך עומק לבך" ובהז קנית

את האדם יחד עם האמת זמן שלא ינקה האדם את לבו ויוציא את השקר מתוכו, ולכן הזהירה תורה להתרחק מהשקר והיינו להרחיקו ולהוציאו מתוך לבו ואחרי שיעשה כך ממילא יתגלה האמת שנמצאת כבר בתוך לבו, ואז רק היא תדריך ותנהיג את האדם ולכן כבר אין צורך שהתורה תזהיר גם להתקרב אל האמת. ואין להקשות לפי זה אם כן גם בענין מצות ואהבת את ד' אלקיך לפי מה שכתב הרמב"ן (שהובא בפנים) הרי המצוה להתרחק מאהבות העצמיים ואז ממילא תתגלה בלבו האהבה לד' וכל זמן שלא ירחיק עצמו מאהבות אחרות לא יוכל לקיים כראוי מצות ואהבת את ד' וגו', ואם כן למה לא הזהירה התורה במפורש על הריוק מאהבות אחרות ואז לא יהיה צורך להזהיר על האהבה לד' כמו שנאמר כאן במצות מדבר שילוק תרחק.

אמנם התשובה לזה היא שיש חילוק ביניהם כי במצות אהבת ד' אם האדם יעורר בלבו האהבה לד' ויבטל וימעט אפילו קצת מאהבה הגשמית שבלבו כבר יהיה מקיים בזה מצות אהבת ד' כי כנגד כל מה שמוציא מלבו אהבות הזרות יתגלה בלבו על כל פנים במקצת האהבה לד' אלא שייחסר לו עדיין שלימות המצוה, אמנם אם היה נכתב בתורה המצוה להוציא אהבות הזרות מלבו היה משמע שכל זמן שלא הוציא את כל האהבות הזרות מלבו לא קיים מצות אהבת ד' כלל, וזהו טעם האמור.

אמנם במצות מדבר שקר תרחק האמת היא כך שכל זמן שנשאר בלבו עדיין קצת שקר עדיין לא קיים כלל המצוה לדבק עצמו להאמת, כי בזה לא שייך לקיים המצוה במקצת כי ברגע שיש בלב כל שהוא מהשקר הוא זה פוסל את האמת לגמרי שהיא לא נקראת אמת כלל, מה שאין כן אהבה גשמית אינו פוסל את אהבת ד' לגמרי אלא שעדיין חסר השלימות שהיא למלאות את כל לבו באהבת ד' וזה ברור למבין.

ולכן יש לראות הרבה פעמים שכאשר האדם נתפס קצת לשקר ומכניסו בלבו הרי הוא מתחיל לרדת לאט יותר ויותר עד שמתהפך כולו לשקר, מה שלא רואים דבר זה אצל מי שנתפס

אותה שנקראת שלך, "ואל תמכור" כלומר שאפילו אחרי שקנית אותה תיזהר שלא יפתך היצר הרע שתמכרנה ותחליפנה ותוותר עליה עבור כבוד או כסף שהיצר הרע מציע לך ואם תתפתה ממנו הרי זה כאלו מכרת את זה".

וכמו שנתבאר כאן בענין האמת כמו כן יש לבאר בענין קיום מצוה לשמה שבלתי אפשרי לאדם לקיימו בדרגתה השלימה כל זמן שלא נזדכך חומריו והתעלה מעל הטבע החומרי, כי יש להבין שלהגיע למדריגה של לשמה זה יתכן רק מי שהרי הוא כבר במדריגה גדולה שהאהבה שלו לד' ית' היא בשלימות הגמור בכל לבו ואז מרוב האהבה שיש לו לד' ית' נהיה הלב שלו כך שרוצה בטבעו לעשות רצון ד' ללא שום מטרה אחרת של קבלת שכר וכדו', וכמו בן שיש לו רצון טבעי לשמה את אביו, ודבר זה שיהיה לאדם הרגשת אהבה חזקה כזאת לד' הרי זה שייך אחרי זיכוכן גמור שעל ידי זה נעשה האדם מאוד קרוב לד'.

אבל מי שעדיין אינו כל כך קרוב לד' בלבו אי אפשר לו לעשות כך כי הרי זהו דבר התלוי בלב של האדם, ואי אפשר להכריח את לבו לזה, ומה שמוטל על האדם הוא רק לקיים בפועל התורה ומצוות בשקידה וברצון ולזכך את חומריו ע"י הריחוק מתאוות ואהבת העולם הזה וכו' יותר ויותר, ובכוונה להתקרב על ידי כך לד', וכמו כן להשתדל בכל מיני דרכים ואופנים לעורר את האהבה לד' בכל לבו, וכשעושה האדם ההשתדלות הזאת בכל כחו ויכלתו ובכל מצותיו שהוא עושה והרי הוא מכונן לכוונה זו אזי המה מעלים את האדם לאט לאט מדרגה לדרגה עד שיתגלה בלבו האהבה השלימה לד' הנזכרת, ואז

יוכל לבצע את הלשמה באמת כאמור¹⁰. ועל כן אם האדם רוצה לקיים מצוה באמת לשמה בכוונה טהורה, ועדיין הוא לא נזדכך ולא הגיע עדיין למדריגת לשמה מכיון שעדיין לא נתרחק מספיק מהבלי ושקרי העולם הזה בלבו, העצה היעוצה שלכל הפחות בשעת עשית המצוה לא יתן להשהות במוחו כל המחשבות והפניות זרות שנכנסים למוחו¹¹, ומכיון שלא מניח להכניס במוחו מחשבות עולם הזה והבלי בזה הרי הוא לפחות מציל את המצוה שתצא נקיה וזכה בדרגה של לשמה, מכיון שהלשמה טמונה בלבו מכח נשמתו¹² כנ"ל שנשמתו מטבעה יש לה האהבה השלימה לד' ית' ועל כן הרי היא רוצה לעבוד את הקב"ה מכח האהבה בלי שום קיווי לשכר¹³ שזה תוצאה של אהבה שלימה, ועל ידי כך תתקבל המצוה לרצון לפני ד' ית' אע"פ שעדיין לא נזדכך ולבו לא נטהר עדיין משקרי עולם הזה מכל מקום מכיון שפעולה זו יצאה נקיה ממחשבות אחרות של עולם הזה מתקבלת לרצון מחמת האמת שבנשמתו, וכן¹⁴.

שתהיה נעשית בצורה כזאת שסייח דעתו לכך על כל פנים על שעת המצוה ובה יצאו כל מצותינו גם כן בדרגה של לשמה. **התשובה** לזה היא כי הלא יש לנו מצות לעשות כל משך היום ודבר כזה שסייח אדם דעתו מכל מחשבותיו שהוא דבוק וקשור אליהם ושקוע בהם תמיד אי אפשר להאדם לעשות את זה תמיד בכל עת ושעה, ועל כן לא הקפידה תורה שיהיה לעיכובא בשאר כל המצוות שעל האדם לעשות תמיד, מה שאין כן במצוה זו של נדבת ובניית המשכן שהיתה מצוה זו רק לפעם א', בזה יוכלו לעמוד בה לעשותה כראוי לשמה בדרך הנזכר שסייחו דעתם מכל שאר עניניהם שהם שקועים בהם תמיד על שעה א' דהיינו לאותה שעה שהם מפרישים נדבתם למלאכת המשכן ובה תצא המצוה לשמה כראוי למטרה הנדרשת.

ועוד יש להוסיף לבאר הענין למה דוקא במצוה זו של בנין המשכן הקפידה תורה שתהיה דוקא לשמה והוא לעיכובא שבלי זה לא תתקבל ולא מצינו כמו כן שתקפיד תורה על כך אפילו במצוה שנוהגת רק פעם א' בשנה או מצוה שהאדם עושה רק פעם א' (או פעמיים) בחייו כגון מצות קדושתין לקדש אשה וכל כיוצא בזה אע"פ שגם בזה אפשר שפעם א' יכול להסיח דעתו. **ונקדים** מקודם מה שיש לדעת ולהבין שאע"פ שבשאר כל מצות והצדקות (אע"פ שעיקר שלימות ומטרת כל המצות היא כשנעשית לשמה עם כל זה) מתקבל המצוה גם כשלא נעשית לשמה וכמו שאמרו חז"ל (פסחים ג:) לעולם יסוק אדם בתורה ומצות אפי' שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה, ובפרט בצדקה שאמרו חז"ל (ב"ב ג:) האומר סלע זו לצדקה על מנת שיחיה בני הרי זה צדיק גמור ויקבל האדם עליה שכר¹⁵, אבל

ומה שלא הקפידה תורה על כך בכל מצוה

קצת לאהבות זרות שיאבד ממנו כל האהבה לד' לגמרי, וענין זה הוא בדוק למנוסה ולהמתבונן ושם לב להענין, וע"י הערה הבא. ¹⁷ וענין זה יש לראות היום בזמן הביורר (הרמוז בסוף דינאל ו"יתבררו" וגו') שהרבה אנשים שהיה נראה קנו לעצמם את האמת, כשארר ענוש מכובדים ונשואים לקבל כבוד כגון על ידי שנעשו ממונים על הצבור וכדו' הם מתחילים לירד מדרגתם, והנה ידוע מה דאיתא בחז"ל "שכל הגדול מחבירו יצור גדול הימנו" ועל כן יש להבין שעל ידי שהאדם עולה לגדולה בעיני העם ומתחיל לקבל כבוד מאנשים מה שלא היה רגיל לפני זה אזי על ידי זה מחלבו לכנוס בלבו חשיבות והרגשת טעם בקבלת הכבוד מה שלא היה לו לפני זה כלל (כי לפני שהתרגל לקבל כבוד היה עובד את ד' ית' לשם שמים ותמימות בלי שום התחשבות עם כבוד ושביח בני אדם) ונמצא שבה נעשה יצור גדול בענין זה ע"י שעלה לגדולה יותר מהשאר, ולכן מתהפך לו ח"ו כל עבודתו את ד' עם פניות והתחשבות עם בני אדם, ועל כל דבר נכנס בו פניות וחשבונות מה דאיתא הבריות חליו, ובכך מתגבר יצרו עליו ויורד מחדי אל דחי עד שכבר יוכל לסלף את דברי התורה ויראת שמים עבור כבוד המדומה וכדו' ונמצא הוא נעשה מוכר את האמת שכבר קנה עבור השקר המדומה של כבוד וכדו'.

וזה היה שצדקה גם ליריבם על נפש שהיה נקרא מקודם בחר ד' ומפי גודל שקדוהו בחיר ד' ית' נלכט בסוף מכר את אמתו ד' וצדקתו עבור כבוד המדומה כמבואר בכתובים ובדברי חז"ל עד שהגיע להיות חוטיא ומחטיא את הרבים ואין לו חלק לעולם הבא ד", וזה מלמדנו מוסר השכל בפרט לזמנינו אלה שהוא זמן של סוף הביורר שחייב לצאת לאור כמבואר בהרחבה במקום אחר שבזמן כזה כל מי שיש לו בלבו קצת טינא ורקובן הרי זה מבצבץ ועולה ומתפשט בכלו עד שבלפעמים חרו זה מוריד אהת מדרגתו, לגמרי ומתגלה כקולו של שרביע בעל כרחו יוכל להסתיר, ולכן גם הגדולים במעלה ובפרט אלו שנעשים ממונים על הצבור צריכים סע"ד גדולה שלא תהיה גדולתם קלקלתם ח"ו, שלא יהיו נעשים מוכים (בסגורים ולאבד ח"ו את ישרותם ועיני שלמם וכמו שכתוב בנביא איש...) העונש של שממי מצות ד' בלוי לב ובמצוות אנשים מלומדה "ואבדה חכמי חכמיו ובינת בניו וסתתתו" ע"ש, ועוד כתוב (...) משיב חכמים אחר ודעתם יסכלו, והנה מכיון שהיום אנו בזמן שרוב ההמון עם יראתם ועבודתם את ד' היא כמצות אנשים מלומדה ובלוי לב בעוה"ר, על כן יש לכל א' וא' לפחד ולהתפלל שלא יענש ח"ו בסגורים עד שח"ו ימכור את האמת שכבר קנה (או את בקשת וחיפוש האמת שיש לו

מכבד) ולא יחליפנו עבור שקר וכבוד. ¹⁸ וזה דרגת צדיקים שחומרם כבר מזוכך לגמרי אזי הם מסוגלים לשמה, אמנם לפעמים ישנם כאלה שירדו לעולם מתחלה בדרגה של צדיקים מזוככים והטעם הוא כי הם כבר תנור וזוכו חומרם בגלגולם הקודם ולא ירדו עתה לעולם אלא עבור איזה תיקון קל או בכדי להוסיף איזו מצוה שהיתה חסרה להם עדיין או שירדו אל לצורך עצמם אלא לצורך אחרים לתקנם ולהעלותם וכדו' ואלה יכולים להתחיל מתחלה ללמוד תורה לשמה.

¹⁹ וכן הוא עבודת האדם תמיד גם בתאוות אכילה ובשאר תאוות, שיש לאדם ב' עבודות הא' לעבוד על עצמו להזדכך בעצם בלבו והב' לפני שנזדכך לכל הפחות לשמור על עצמו בשעה שאוכל שסייח דעתו מלחשוב בתענוג האוכל אלא להשקיע ולהעמיק מחשבתו בדברי תורה או בשאר דבר שבקדושה, וכ"כ בספ"ק ראשית חכמה שער הקדושה (...) ע"ש.

²⁰ [הוספת המעתיק, ואפשר לרמוז ענין זה בלשון הפסוק ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ירצו לבו וגו', דהיינו כמו שפירש רש"י ויקחו לי לשמי בכוונה טהורה לשם שמים, ואם תאמר האין אפשר להגיע לזה, על זה תירץ "מאת כל איש אשר ידבנו לבו" דהיינו שבפנימיותו לבו ימצא חכונת הטהורה של "לוי לשמי", וצריך רק להרחיק ממוחו שאר המחשבות של שלא לשמה שהיצר הרע מכניס בתוכו, ועל ידי זה יצא המצוה ממילא לשמה.].

²¹ והנה אם לא היה נמצא דרגה זו בלב האדם לא היה מספיק שסייח דעת משאר מחשבות ויחשוב לעשות לשמה כי הרי זה אינו אמת לפי דרגתו ומה שמעלים עינו מהמציאות שלו וחושב אחרת הרי זה רק דמיון שוא ורמיה שמרמה את עצמו, אבל מכיון שבועמק לבו (אפילו אם יהיה רק מתחת הכרתו בכל זאת) הרי זה האמת אל"פ שחבו בעומק לב כל מה שמתגלגל עליו זה הרי זה מועיל על כל פנים בשעה שסייח דעתו מרצונו החצוני ויגלה דעתו שעשיו עושה על דעת פנימיות לבו הרי זה נחשב רצון אמיתי*, והרי זה דומה למה שכתב הרמב"ם (ש"ד ...) להסביר מה שכופין את האדם לקיים המצוה (במקום שצדקה להיות נכפה ברצון כופין אותו) עד שיאמר רוצה אני, ובע"פ שאמר כך רק כפייה בכל זאת מכיון שאנן שהדי שבועמק לב כל מה שמתגלגל עליו הרי הוא רוצה לקיים מצות ד' על כן מועיל מה שהוא אומר (אפי' בכפייה) רוצה אני מכיון ששלאמתו של דבר הרי זה האמת (ויש להסביר הענין באופן זה כי מה שהוא מרגיש בלבו החצוני שאינו רוצה הרי זה רק בכפיית יצרו וטבעו אבל הרי זה שקר ולכן מועיל כפייה שלנו שהיא אמת לבלט כפיית השקר

של היצר הרע וממילא נשאר עם האמת). * כי הנחת הכרתו של האדם שישנה חצוניות ופנימיות, ומחשבת הנמצאת רק בחלק הפנימי ומתחת הכרתו והיא נקראת עומק נקודת לבו ורק אחרי שיוזכר גם חצוניות לבו (בין שמתחת הכרתו ובין שמעל הכרתו) ביזיכך גמור אז תתפשט ויתמלא כל לבו במחשבת עומק לבו ונשמתו.

²² וזה רק לגבי מה שנוגע להמצוה עצמה שנחשבת שיצאה בדרגת לשמה ועל כן תוכל השכינה לשרות במשכן שנעשה במצוה זו, אמנם לגבי שכר האדם על מצותו עדיין לא יקבל על זה שכר שלם כאלו עשה לשמה ממשי כי באופן זה הנזכר עדיין לא יצא האדם עדיין ידי חובתו בעבודתו את ד' כי המטרה שאליה צריכים להגיע היא שיוזכר האדם את חומריו עד שיהיה מזוכך לגמרי עד שעל ידי כך יוציא מלבו לגמרי שאר המחשבות שהם מצד היצר הרע ורק אז יהיה גם למצותיו הדרגה השלימה בלשמה כאמור, אבל לפני שהזדכך אפילו אחרי שימורו שלא יכנס בחו מחשבות נגוניותיו ופנימיותו בשעת המצוה עם כל זה המתחת להכרתו ישרא מחשבתו שלא לשמה, אמנם בכל זאת העצה הנכונה כאן הוא לגבי המצוה שלפחות המצוה תצא בדרגת לשמה וגם יקבל האדם על מצוה זו שכר גדול הרבה מאוד יותר ממה שיקבל על מצוה שעשיו הרי עם ראש מלא מחשבות של פניות ושלא לשמה אבל עדיין הית' זה רחוק מדרגת לשמה בעצם שעליה שכרו גדול מאוד בלתי ישוער.

²³ מובא בשם הבעש"ט שצדקה מתקבלת אפילו כשנעשית שלא לשמה יותר מבשאר המצות מכיון שעיקר המטרה היא הנהנת את העני ולכן אפילו בשלא לשמה סוף כל סוף העניי הנהנה, ע"כ, אמנם בוודאי שאין הכוונה לומר שבצדקה אין הבדל בין נעשית לשמה לשלא לשמה שהרי בודאי יש עוד מטרה רוחנית ועלה מהשגתנו כמו לכל המצות וכמבואר בספ"ק כוונת פנימיות גם על מצות צדקה, אלא הכוונה לומר שבכל זאת יש יותר חשיבות בצדקה שלא לשמה יותר ממה משאר המצות שנעשות שלא לשמה. והעו פי מימרא זו של הבעש"ט יש להבין מה שאמרו בגמ' שהאומר סלע וכו' נכזר בפנים ולא מצינו שאמרו כזה על א' משאר המצות אלא יש לומר כי הכוונה להשמיענו ענין זה שצדקה שונה משאר מצות וכו' (אבל בשאר מצות אל"פ שהתירו לעשות גם בשלא לשמה כנזכר בפנים עם כל זה לא יתואר העושה כך בשם צדקה). ועי' מה שכתב האבן עזרא (דברים ...) שלא יתן אדם צדקה לכבוד הגבאי וכו', ומזה נראה שיש לחלק שמה שאמרו חז"ל

עם כל זה לא יהיה נחשב לדרגא מעולה "ולא תשרה שכינה במצוה כזו".

ועל כן בתרומת המשכן שכל מטרתה שניתנה לנו הוא שתוכל השכינה לחזור ולשכון בתוכם וכמו שנאמר מפורש בתורה הק' "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" והרי לא יוכל לשכון השכינה אלא דוקא במשכן שנבנה מתרומה שניתנה בכוונה לשמה דוקא, ואיננה דומה לשאר כל המצות שיש בהם עוד מטרה כמו שאמרו חז"ל "שניתנו המצוות לישראל כדי לצרף בהן את הבריות" דהיינו שיזדככו על ידן וע"י כן יתקרבו יותר לד' ית', ועוד מטרה יש בשאר המצות להרבות שכרו לעולם הבא, ולכן אפילו אם לא תהיה נעשית בדרגא המעולה ולא תוכל לשרות בה השכינה בכל זאת תצא ע"י כן המטרה השנייה לצרף את הבריות ולהרבות שכר האדם לעולם הבא על ידה ועל כן לא הקפידה תורה עליהן כל כך אלא מתקבלת גם כשנעשית שלא לשמה, אמנם כאן בנדבת המשכן כן הקפידה התורה שתהיה נעשית דוקא לשמה, כי לולי זאת לא היתה יוצאת המטרה כלל וכאמור.

על כל פנים לפי האמור יש להבין שאפילו בשעה שעדיין לא הגיע האדם לדרגא לשמה (ולכן הותר לו לעסוק בתורה ומצות שלא לשמה) עם כל זה הרוצה שתשרה שכינה במצותיו עליו להשתדל שיגיע לדרגת הלשמה.

ועוד יותה מזה יש לדעת שבאמת חייב כל אדם לשאוף ולהשתדל בכל יכלתו להגיע ללשמה וכל מה שהתירו חז"ל הנ"ל לעסוק במצות וללמד תורה שלא לשמה הרי רק בכדי להגיע לבסוף ללשמה, וההיתר ניתן רק כל זמן שאי אפשר לאדם אחרת כי לא יכול עדיין לעורר לבו ורצונו ולעשות המצוות וללמוד באהבה ורצון בלי שיהיה לו בה הנאה ורווח לחומר לבו כל אחד ואחד לפי דרגתו שנמצא עדיין בהכ"ס, אבל לבסוף צריך להגיע לזה וזה נעשה ע"י שקידתו בתורה ומצות ולכן צריך שיעורר האדם תמיד בלבו את השאיפה להגיע ללשמה כי רק כך יועיל לו באמת תורתו להגיע ללשמה לבסוף, ונמצא שמה שאמרו חז"ל שמתוך שלא לשמה בא לשמה היינו דוקא כאשר זה יהיה יחד עם השאיפה והתפלה להגיע לכך לבסוף.

"אשר ידכנו לכו"

יש להבין למה ניתנה מצוה זו של נדבת המשכן בשני אופנים, (א) כפי נדבת לבו של כל

אחד, (ב) חלק בשיעור קבוע של מחצית השקל, (או שהכל יהיה בשיעור קבוע שבין כולם יספיק לצורך בנין המשכן או שהכל יהיה לפי נדבת לבו של כל אחד ואחד).

ויש להבין הענין בדרך זו דהנה באמת עיקר החשיבות ותכלית הנרצה בכל המצוות שבתורה (והוא עיקר המטרה) שהאדם יגיע על ידם לעבוד את ד' מנדבת לבו באהבה אף בלי הצווי ולא שיצטרך לכוף את עצמו מחמת הציווי, וכמו שמצינו באבות הקדושים שקיימו כל התורה כולה קודם שניתנה שמרוב אהבה לד' התגלה להם בלבם רצון ד' ומצוותיו ולא הוצרכו כלל לצווי, וכך קיימו גם השבטי קה כל התורה והמצוות, וכן היא לעתיד לבוא²¹, אלא שמאחר שבגלות מצרים ירדו בני ישראל ממדרגה זו לכן ריחם ד' עלינו ונתן לנו את המתן תורה עם כל התר"ג המצות שנקיימם לכל הפחות עבור הציווי, וע"י שמקיימם את המצוות שנצטוונו אזי ע"י זה נוכל לאט לאט להזדכך ולהתעלות להגיע לדרגה הראויה של קיום המצוות באהבה וכנ"ל, [ובזה מפרשים דברי התרגום על הפסוק עם נבל ולא חכם שפי' "עמא טפשא דקבילו אורייתא" היינו שמחמת טפשותם שלא היו במדריגה הראויה לא השיגו רצון ד' מעצמם ולכן הוצרכו לצוותם בקבלת התורה].

אמנם במצוה של בנין המשכן, שהמצוה הוא לעשות משכן כדי שיתקיים "ושכנתי בתוכם" זה אי אפשר לעשותה אם יקימו אותה רק מפני הצווי אם אין לב האדם עושה זה מאהבת ד', וכמו במלך בשר ודם שלא יתאכסן רק אצל מי שאוהב את המלך באמת ורוצה בכל לבו לאכסן את המלך בביתו, אמנם יש שאין רצונו באמת שהמלך יתאכסן בביתו אלא שמכין להמלך אכסניא בביתו מחמת ציווי המלך אזי בוודאי שהמלך לא ירגיש נוח להתאכסן אצלו, וכן הוא גם כן אצל הקב"ה כביכול שלא שייך לעשות מקום להשראת השכינה שיתקיים בזה "ושכנתי בתוכם" אם אין עושין אותה מפנימיות ואהבת הלב, ולכן במצות בניית המשכן מעכב שיהא הכוונה מאהבה דוקא.

ולכן אמרה תורה שבחלק א' יתן כל אחד ואחד לפי נדבת לבו, אמנם יש בחלק זה חסרון והוא שיש כאלה שיתנו נדבה (או חלק מנדבתם) רק מכח הבושה שיראו שאחרים נתנו הרבה והם נתנו קצת.

אמנם המחצית השקל שהוא דבר קטן כל כך בודאי יקל לכל אדם לעשותו לשם שמים בלי שום פניה כי הרי כל אדם מישראל יש לו עדיין בלבו את הרצון והאהבה לד' אלא שהיצר הרע

מכסה את נקודה זו שבלבו במכסה עב (שנעשה ע"י מה שכבר הצליח היצר הרע למשוך לבו של האדם להבלי עולם הזה וכו') וזה מה שמקשה על האדם ולא נותן לו לנתק מממונו לצדקה.

אבל לגבי נתינה קטנה כזאת שאינה עושה חלל כלל ברכושו של האדם ואין זה מורגש כלל לכן לזה בודאי יוכל בקל לעורר את האהבה הטמונה בלבו ולתת אותה בשמחה בכדי שיהיה לו בזה חלק בהקמת משכן לד' ית', ולכן קבעה תורה מחצית השקל חובה מכיון שזו תהיה נעשית בודאי בשלימות הראוי, (ולכן גם ציותה התורה שגם העשיר לא ירבה יותר מזה כדי שזה לא יגרום לאחרים להוסיף גם כן כמוהו מכח הבושה וזה כבר לא יהיה לשם שמים), ובזה מובטח שיהיה נבנה המשכן על יסוד נאמן ונצחי ויש בו חלק מכל אחד ואחד מהכלל ישראל (ובלי שיהיה בה חלק מכל הס' רבוא לא היתה שורה בה הדרגא הגדולה של כללות השראת השכינה וכמו שכתב האור החיים הק' ענין זה לגבי קבלת התורה).

ולפי המבואר שענין נדיבות הלב נכלל בה גם שתהיה נעשית בשמחה של מצוה כמו כן יש ללמוד מזה לכל המצות שבכדי שישרה במ שכינה צריכים להיות נעשים מתוך אהבה ורצון, (וזה מובן ממילא שכשעושים מתוך אהבה עושים גם בשמחה) וכמבואר בחז"ל שאין שכינה שורה אלא מתוך שמחה של מצוה²².

והנה ידוע פירוש האלשיך הק' והשל"ה הק' על מה שכתב ושכנתי "בתוכם" שהיה לו לומר בתוכו לשון יחיד שהרי קאי על המשכן (שלא היה אלא א') ולמה לומר לשון רבים²³, אלא הכוונה לרמז שהשראת השכינה היא גם כן בתוך לבו של כל א' וא', ע"כ, ולפי האמור יש להבין היטב פירוש הנזכר שהפסוק כאן בא לרמז וללמד על תמיד אפילו בזמן שאין משכן ומקדש שבכל זאת יכול כל א' לעשות משכן עבור השכינה בלבו של עצמו אם יעשה כל המצות בתנאים האלה שרמוזים בפרשת המשכן (דהיינו שיהיו נעשים מתוך ענוה ואהבה ורצון ושמחה), וידוע הכלל מהבעש"ט שכל מצוה ופסוק שבתורה נוהג בכל אדם ובכל זמן ואפילו בזמן שאין מצוה היא נוהגת עם כל זה בחלק המוסר שנלמד מהפסוק בדרך רמז²⁴ הרי זה נוהג תמיד, ואשרי מי שיעשה כל מצותיו בג' התנאים המוזכרים כאן דהיינו באהבת ד' ושמחה ולשם שמים וענוה ביחד וכנ"ל ועל ידי כן יתקיים בו מקרא שכתוב (קהלת ד' י"ב) והחוט המשולש לא במהרה ינתק.

מחוסר מקום לא נכנס אוצר החינוך ואתכם הסליחה

²¹ ובזה יש לפרש מה דאיתא בחז"ל (נדה ס"א): לחד מן דאמר מצוות בטלות לעתיד לבוא, וקשה והלא התורה היא נצחית ולא תהא מוחלפת, (וכבר עמדו הראשונים על זה ע"י בדבריהם), ולהאמור יש לפרש שלעתידי לבוא יתבטל הענין של הצורך בציווי אלא יקיימו את כל המצוות מאהבה, וכנזכר.

²² ויש לדייק מתוך הפסוק הנ"ל שבא לרמז ללמוד מכאן לשאר המצות במה שכתוב "כל" איש וגו', שתיבת כל נראה מיותר שהיה מספיק לומר מאשר ידבנו לבו וגו' ולמה הוסיף "כל" אלא יש לומר שהוא בא לרבות ללמוד מכאן לכל המצות שאם יעשה האדם בנדבת לבו דהיינו באהבה ושמחה כראוי לו אז יתקיים בו מה שכתוב כאן ושכנתי בתוכם.

²³ אבות²⁵ שבפשוטות המצוות שעל ידי שתשרה שכינה במשכן צריכה היא להיות שרויה ותוכינו תוך כל הכלל ישראל כמובן, עם כל זה היה מתאים יותר לפי דקדוק הלשון שיאמר לשון יחיד, ולכן פרש שנתכת כן בכדי ללמד על הנזכר.

²⁴ ויש לדעת שחלק מידוע שהתורה היא הנה גם כן מסיני כמו שאר כל התורה כולה כידוע שהתורה היא הנה בד' אופנים והם נקראים פר"ס וכמו שכתבו המפרשים במה שמשינוי אבות מתחיל המשנה ראשונה "משה קבל תורה מסיני" וכי' שהכוונה בזה לומר שגם מוסרי התורה שעל זה נאמרה מסכת אבות, גם כן ניתנו מסיני.

הלשמה כמו שהוא רצון נשמתו*, והאמת הזאת נמצאת תמיד בעומק נקודת לבו מכח נשמתו כמו שנתבאר בפנים אלא שבחצונות לבו ובכח חומריו לא נמצאת עד שיזדכך חומריו (זה יהיה נעשה לבסוף ע"י עסק מעשה המצוה אפי' שלא לשמה).

ועוד יש להבין שמה שמצוה מקרבת את האדם ללשמה היא נעשית לאט לאט כל' שכל מצוה שאדם מוסיף לעשות הרי הוא מתקרב עוד קצת לענין לשמה ולכן תיכף אחרי התחלת המצוה (אפי' הראשונה) כבר נעשה אדם יותר קרוב ללשמה ועל כן עצה היעוצה לאדם תמיד שכבר נמצא באמצע המצוה והרי הוא כבר מנותק קצת מעולם הזה ומחומריו (וכבר הצליח להכניס עצמו לתוך המצוה) אזי ינסה להסיח דעתו מהצוה לשמה לפחות לרגע א'²⁶

(וכן אפשר לנסח כמה פעמים במשך המצוה ולומר תורתו להע"א).
* כי בבחינת המחשבה תמיד כח הקדושה כחו יותר גדול מבחינת הקליפה וכשנכנס מחשבה קדושה לתוך הלב הרי הוא מגרש בקל מחשבת הקליפה.

** כי יותר מרגע יהיה קשה כל זמן שלא הגיע לדרגת לשמה שכימות ואע"פ שנתבאר שהמחלמה עם המחשבה לבד קל יותר בכל זאת סוף כל סוף עדיין יהיה לו מלחמה רצופה עם מחשבת הקליפה והיצר הרע ולא יוכל לבטלה לגמרי עד שיגיע לדרגת לשמה בשלימות ומכיון שכן אי אפשר לו עדיין לבטלה ולהוציאה מלבו לגמרי או להסיח דעתו ממנו ולא לחשוב עליה אלא על רגעים אחדים.